

รายงานการพัฒนาنواتกรรมการเรียนรู้

การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามผ่านทางประเพณีและพิธีกรรม ในชุมชนบ้านกุดกะเสียน

นายเทอดเกียรติ ผาสุย
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนบ้านกุดกะเสียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้เรื่อง “ การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามผ่านทางประเพณีและพิธีกรรมในชุมชนบ้านกุดกะเสียน ” ซึ่งเป็นการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสนับสนุน ส่งเสริม สร้างเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป ที่นอกเหนือภารกิจหลักสำคัญยิ่ง คือ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด

การจัดทำรายงานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น มีความรู้ในการทำพิธีอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีความหลากหลายให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ส่งผลให้สังคมไทยมีจารีตขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม ตลอดจนสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของวัตกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาทักษะของผู้เรียน

ขอขอบพระคุณนางอรอนงค์ คำริห์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดกะเสียน ศึกษาพิเศษสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต ๑ คณะครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานในครั้งนี้ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นายเทอดเกียรติ ผาสุย
โรงเรียนบ้านกุดกะเสียน
ผู้จัดทำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	๗
๑. ชื่อนวัตกรรม	๑
๒. ผู้จัดทำ	๑
๓. ระยะเวลาในการดำเนินการพัฒนานวัตกรรม	๑
๔. ที่มาและความสำคัญ	๑
๕. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม	๒
๖. กลุ่มเป้าหมาย	๒
๗. เป้าหมาย	๒
๘. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี	๓
๙. การออกแบบกระบวนการการเรียนรู้	๕
๑๐. โครงสร้างและองค์ประกอบของนวัตกรรม	๕
๑๑. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน	๖
๑๒. เงื่อนไขความสำเร็จ	๖
๑๓. ภาคผนวก	๗
- แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑	๘
- ภาพกิจกรรม PLC	๑๔
- ภาพกิจกรรมการเรียนรู้	๑๕

รายงานนวัตกรรม

เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรม โรงเรียนบ้านกุดกะเสียน

๑. ชื่อนวัตกรรม การปลูกฝังค่านิยมที่ดีงามผ่านทางประเพณีและพิธีกรรมในชุมชนบ้านกุดกะเสียน
๒. ผู้จัดทำ นายเทอดเกียรติ ผาสุข ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านกุดกะเสียน
๓. ระยะเวลาดำเนินการ ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๗
๔. ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยมีวัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่โบราณ เช่น พิธีกรรมทางศาสนา พุทธ ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพราหมณ์อย่างแยกแยะไม่ได้ ผู้นำในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ชุมชนให้ความนับถือเมื่อมีการจัดพิธีดังกล่าวขึ้น คนในชุมชนที่มาร่วมพิธีจะเกิดความรักความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นการสร้างความเจริญรุ่งเรืองและสร้างความเป็นปึกแผ่นแก่ชุมชนอย่างยิ่ง ปัจจุบันวัฒนธรรมและประเพณีแบบโบราณกำลังเลือนหายไป ซึ่งคนสมัยใหม่มักจะละเลย แม้จะมีการนำมาปฏิบัติอยู่บ้างแต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจขั้นตอนในเรื่องพิธีกรรมต่าง ๆ จึงทำให้มีการปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย หากหน่วยงานหรือส่วนราชการที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบไม่เผยแพร่ความรู้ที่ถูกต้อง อาจทำให้วัฒนธรรมและประเพณี ที่ดีงามมีความเสื่อมถอยไปเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะเลือนหายไปตามกาลเวลา วัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องรวบรวมให้เป็นหนึ่งเดียว เพราะพิธีกรรมเป็นเรื่องหลักที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจโดยถ่องแท้

พิธีกรรมตามพจนานุกรมฯ ให้ความหมายไว้ว่า “พิธีกรรม” หมายถึง การบูชา แบบอย่าง หรือแบบแผนต่าง ๆ ที่ปฏิบัติในทางศาสนา พิธีกรรม คือ การกระทำที่คนเราสวมุดขึ้นเป็นขั้นเป็นตอน มีระเบียบวิธีเพื่อให้เป็นสื่อหรือหนทางที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในสิ่งที่คาดหวังไว้ ซึ่งทำให้เกิดความสบายใจและมีกำลังใจที่จะดำเนินชีวิตต่อไป เช่น พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง พิธีกรรม หมายถึง พฤติกรรมที่มนุษย์พึงปฏิบัติต่อความเชื่อทางศาสนาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็ศาสนาใด ๆ ก็ตามต่างก็มีการปฏิบัติต่อศาสนาของตนตามความเชื่อและความศรัทธาของตนเองในแต่ละศาสนา จึงก่อให้เกิดเป็น “พิธีกรรม” ทางศาสนาด้วยความเชื่อและความศรัทธาประเพณี ตามพจนานุกรมภาษาไทยฉบับบัณฑิตยสถาน ได้กำหนดความหมายประเพณีไว้ว่า ขนบธรรมเนียมแบบแผนซึ่งสามารถแยกคำต่าง ๆ ออกได้เป็นชนบ มีความหมายว่า ระเบียบ แบบอย่าง ธรรมเนียม มีความหมายว่า ที่นิยมใช้กันมาและเมื่อนำมารวมกันแล้วก็มีความหมายว่า ความประพฤติที่คนส่วนใหญ่ยึดถือเป็นแบบแผนและได้ทำการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนเป็นต้นแบบ ที่จะให้คนรุ่นต่อ ๆ ไปได้ประพฤติปฏิบัติตามกันต่อไปหรืออีกนัยหนึ่ง ประเพณีหมายถึง ระเบียบ แบบแผนที่กำหนดพฤติกรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คนในสังคมยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมา ถ้าคนใดในสังคมนั้น ๆ ผ่าฝืนมักถูกตำหนิจากสังคม ลักษณะประเพณีในสังคมนั้นระดับประเทศชาติมีทั้งประสมกลมกลืนเป็นอย่างเดียวกัน และมีผิดแผกกันไปบ้างตามความนิยมเฉพาะท้องถิ่น ประเพณี ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมภายนอกที่เข้าสู่สังคมนั้นแบบปฏิบัติที่หลากหลายเข้ามา ผสมผสานในการดำเนินชีวิต ประเพณีจึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีแห่งการดำเนินชีวิตของสังคม โดยเฉพาะ ศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลต่อประเพณีไทยมากที่สุด วัตถุประสงค์

อารามต่าง ๆ ในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึง อิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยและชี้ให้เห็นว่าชาวไทยให้ความสำคัญในการบำรุงพุทธศาสนา ด้วยศิลปกรรมที่งดงามเพื่อใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาตั้งแต่โบราณกาล ได้แก่

๑. จาริตประเพณี หมายถึง สิ่งซึ่งสังคมใดสังคมหนึ่งยึดถือและปฏิบัติสืบกันมาอย่างต่อเนื่องและมั่นคง ผู้ใดฝ่าฝืนถือว่าเป็นผิดเป็นชั่วจะต้องถูกตำหนิหรือได้รับการลงโทษจากคนในสังคมนั้น เช่น ลูกหลานต้องเลี้ยงดูพ่อแม่เมื่อท่านแก่เฒ่า ถ้าใครไม่เลี้ยงดูถือว่าเป็นคนเนรคุณหรือลูกอกตัญญู

๒. ขนบประเพณี หมายถึง ระเบียบแบบแผนที่สังคมได้กำหนดไว้แล้วปฏิบัติต่อกันมา ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทางตรง ได้แก่ ประเพณีที่มีการกำหนดเป็นระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติอย่างชัดเจนว่าบุคคลต้องปฏิบัติอย่างไร ทางอ้อม ได้แก่ ประเพณีที่รู้กันโดยทั่ว ๆ ไป โดยไม่ได้วางระเบียบไว้แน่นอน แต่ปฏิบัติไปตามคำบอกเล่า เช่น ประเพณีเกี่ยวกับการเกิด การตาย การแต่งงาน ซึ่งเป็นประเพณีเกี่ยวกับชีวิตหรือประเพณีเกี่ยวกับเทศกาล ตรุษ สารท การขึ้นบ้านใหม่

๓. ธรรมเนียมประเพณี หมายถึง ประเพณีเกี่ยวกับเรื่องธรรมดาสามัญที่ทุกคนควรทำไม่มีระเบียบแบบแผนเหมือนขนบประเพณีหรือความผิดถูกเหมือนจาริตประเพณีเป็นแนวทางที่ทุกคนปฏิบัติกันทั่วไปจนเกิดความเคยชินและไม่รู้สึกเป็นภาระหน้าที่ เพราะเป็นสิ่งที่มีความหมายและใช้กันอย่างแพร่หลาย ธรรมเนียมประเพณีเป็นเรื่องที่ทุกคนควรทำ ผู้ฝ่าฝืนหรือทำผิดก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องสำคัญแต่อาจถูกตำหนิว่าเป็นคนไม่ได้รับการศึกษา ไม่มีมารยาท ไม่รู้จักกาลเทศะ

สรุป พิธีกรรมและประเพณีจัดเป็นจาริตประเพณีคือ แนวทางปฏิบัติต่อกันมา นับว่าเป็นสมบัติที่ทรงคุณค่าอย่างยิ่ง จำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติให้รู้ถึงขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างชัดเจน โดยเผยแพร่ความรู้แก่เยาวชนให้สามารถนำไปปฏิบัติเองได้ หมายความว่า ทำให้เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน เกิดความชำนาญ และแนะนำผู้อื่นได้ ที่สำคัญคือการปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้เยาวชน ประชาชนในท้องถิ่น มีความรู้ในการทำพิธีอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการเป็นการรักษาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่มีความหลากหลายให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ส่งผลให้สังคมไทยมีจาริตขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม นวัตกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวที่ข้าพเจ้าจัดขึ้น จึงเป็นการสนับสนุน ส่งเสริม ทั้งยังเป็นการสร้างเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาติให้ดำรงอยู่สืบไป ที่นอกเหนือภารกิจหลักสำคัญยิ่ง คือ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนด

๕. วัตถุประสงค์ของนวัตกรรม

- ๗.๑ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของผู้เรียน
- ๗.๒ เพื่อพัฒนาเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ประเพณีและพิธีกรรมในชุมชนของผู้เรียน
- ๗.๓ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประเพณีและพิธีกรรมที่ดีในชุมชน

๖. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ปีการศึกษา ๒๕๖๗ โรงเรียนบ้านกุดกะเสียน จำนวน ๒๓ คน

๗. เป้าหมาย

๗.๑ เชิงปริมาณ

- ผู้เรียนร้อยละ ๘๐ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเพิ่มขึ้น
- ผู้เรียนร้อยละ ๘๐ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ประเพณีและพิธีกรรมในชุมชนของนักเรียน

ผู้เรียนร้อยละ ๘๐ รู้คุณค่าการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ดงามในชุมชน

๗.๒ เชิงคุณภาพ

ผู้เรียนมีความรู้ในประเพณีและพิธีกรรมอันดีงามของชุมชนในระดับดี

ผู้เรียนผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวันในระดับดี

ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อประเพณีและพิธีกรรมอันดีงามของชุมชนอยู่ในระดับมากที่สุด

ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสูงขึ้น

๘. หลักการ แนวคิด ทฤษฎี

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ที่ให้ความสำคัญต่อผู้เรียนในการเลือกเรียนสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง ทั้งเนื้อหา วิธีการ โดยมีครูเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือให้ผู้เรียนได้ประสบความสำเร็จในการเรียน ทั้งในแง่ของความรู้ด้านวิชาการและความรู้ที่ใช้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานในอนาคตเป็นผู้ที่มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา อารมณ์ และสังคม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนเรื่องการจัดทำโครงงานนั้น นอกจากจะมีคุณค่าทางด้านการฝึกให้ผู้เรียนมีความรู้ความชำนาญและมีความมั่นใจในการนำเอาวิทยาศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาหรือค้นคว้าหาความรู้ต่างๆ ด้วยตนเองแล้วยังให้คุณค่าอื่นๆ คือ

- ๑) รู้จักตอบปัญหาโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ไม่เป็นคนที่หลงเชื่อมง่ายไร้เหตุผล
- ๒) ได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่ตนสนใจได้อย่างลึกซึ้งกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู
- ๓) ทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความสามารถพิเศษของตนเอง
- ๔) ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ มากยิ่งขึ้น
- ๕) ผู้เรียนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะสำคัญๆ ดังนี้

- ๑) สัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal skill)
- ๒) การแก้ปัญหาและความขัดแย้ง (Conflict resolution)
- ๓) ความสามารถในการถกเถียงเจรจาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ (Consensus on decision)
- ๔) เทคนิคการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีประสิทธิภาพ (Effective interpersonal Communication techniques)
- ๕) การจัดการและการบริหารเวลา (Time management)
- ๖) เตรียมผู้เรียนเพื่อจะออกไปทำงานร่วมกับผู้อื่น
 - ๖.๑) ทักษะในแง่ความรู้เกี่ยวกับความสามารถในการควบคุมจิตใจและควบคุมตนเอง (Discipline knowledge)
 - ๖.๒) ทักษะเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม (Group-process skill)
- ๗) ช่วยให้ผู้เรียนได้มีความรู้มากขึ้น มีมุมมองหลากหลาย (Multi perspective) อันจะนำไปสู่ความสามารถทางสติปัญญา การรับรู้ ความเข้าใจ การจดจำ และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น
- ๘) เพิ่มความสามารถในการเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ดีขึ้น อันนำไปสู่ความสามารถในการคิด วิเคราะห์และทักษะการสื่อสาร (Critical thinking and Communication skill) (Freeman, ๑๙๙๕)

- ๙) ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม จากการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential learning) (Kolb, ๑๙๘๔)
- ๑๐) การเรียนแบบโครงงานช่วยให้เกิดการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน (Cooperative learning) ในกลุ่มของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในการเรียน โดยอาศัยกระบวนการกลุ่ม (group dynamic)

แนวคิดสำคัญ

การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักการพัฒนาการคิดแบบบลูม (Blom) ทั้ง ๖ ชั้น คือ ความรู้ความจำ (Knowledge) ความเข้าใจ (Comprehension) การนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) การประเมินค่า (Evaluation) และยังเป็นกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ผลผลิต และการประเมินผลงานโดยผู้สอน มีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนรู้แคทซ์และชาร์ด (Katz and Chard, ๑๙๙๔) กล่าวถึงการสอนแบบโครงงานว่า วิธีการสอนนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนทั้งชีวิตและจิตใจ (Mind) ซึ่งชีวิตจิตใจในที่นี้หมายรวมถึง ความรู้ ทักษะอารมณ์ จริยธรรมและความรู้สึกถึงสุนทรียศาสตร์ และได้เสนอว่าการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การสอนแบบโครงงานว่าควรมีเป้าหมายหลัก ๕ ประการ คือ

๑) เป้าหมายทางสติปัญญาและเป้าหมายทางจิตใจของผู้เรียน (Intellectual Goals and the Life of the Mind) คือการจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม มุ่งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมอย่างหลากหลาย และการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ รอบตัว ผู้เรียนควรจะได้เข้าใจประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นเป้าหมายหลักของการเรียนระดับนี้ จึงเป็นการมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ ความเข้าใจโลกที่อยู่รอบๆ ตัวเขา และปลูกฝังคุณลักษณะการอยากรู้อยากเรียนให้กับผู้เรียน

๒) ความสมดุลของกิจกรรม (Balance of Activities) การสอนแบบโครงงานจะทำให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมทั้งกิจกรรมทางวิชาการ ใช้กิจกรรมเป็นสื่อทำให้เกิดการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมค้นหาความรู้ เป็นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว

๓) สถานศึกษาคือส่วนหนึ่งของชีวิต (School as Life) การเรียนการสอนในสถานศึกษาต้องเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตของผู้เรียนไม่ใช่แยกออกจากชีวิตประจำวันโดยทั่วไป กิจกรรมในสถานศึกษาจึงควรเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตปกติ การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้คนรอบๆ ตัวผู้เรียน

๔) ศก.เป็นชุมชนหนึ่งของผู้เรียน (Community Ethos in the Class) ทุกคนมีลักษณะเฉพาะตัว การสอนแบบโครงงานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้แสดงออกถึงคุณลักษณะ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชื่อของเขา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบนี้จึงเกิดการแลกเปลี่ยน การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ผู้เรียนได้เรียนรู้ความแตกต่างของตนกับเพื่อนๆ

๕) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ท้าทายครู (Teaching as a Challenge) ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ครูไม่ใช่ผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน แต่เป็นผู้คอยกระตุ้น ชี้แนะ และให้ความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน โครงงานบางโครงงานครูเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ครูร่วมกันคิดหาวิธีแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติไปด้วยกัน ถือเป็นการเรียนรู้ร่วมกัน

๙. การออกแบบกระบวนการการเรียนรู้

วิธีดำเนินการทำโครงงาน มีขั้นตอนดังนี้

๑. คัดเลือกหัวข้อโครงงานที่สนใจจะทำ
๒. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและแหล่งข้อมูล
๓. จัดทำเค้าโครงของโครงงานที่จะทำ มีรายละเอียดดังนี้
๔. การลงมือทำโครงงาน
๕. การเขียนรายงานและจัดทำคู่มือการใช้

๑๐. โครงสร้างและองค์ประกอบของนวัตกรรม

ที่	เรื่อง	จำนวน
๑	แบบฝึกการเขียนโครงงาน ประเพณีและพิธีกรรม โครงงานประเพณีบุญบั้งไฟ โครงงานบุญกุ่มข้าว โครงงานบุญข้าวสาก	จำนวน ๕ กิจกรรม จำนวน ๑ กิจกรรม จำนวน ๑ กิจกรรม จำนวน ๑ กิจกรรม

ที่	โครงการประเพณีไหว้ศาลปู่ตา โครงการประเพณีบุญผะเหวด เรื่อง	จำนวน ๑ กิจกรรม จำนวน ๑ กิจกรรม จำนวน
๒	แผนการจัดการเรียนรู้ ๑๕ ชั่วโมง	๑๕ ชั่วโมง
๓	แบบทดสอบความรู้ เรื่อง ประเพณีและพิธีกรรมในชุมชน (K)	๒๐ ข้อ
๔	แบบประเมินทักษะการเขียนรายงานโครงการ (P)	๒๐ ข้อ
๕	แบบวัดเจตคติในการเรียนรู้ (A)	๑๐ ข้อ

๑๑. ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมที่ดั้งเดิมของชุมชนในระดับดี
 ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อประเพณีและพิธีกรรมของชุมชนอยู่ในระดับมาก
 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสูงขึ้น
 ผู้เรียนมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น
 ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น

๑๒. เงื่อนไขความสำเร็จ

จากการพัฒนานวัตกรรมครั้งนี้ ซึ่งประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากมีปัจจัยสำคัญ
 ดังนี้

๑. ผู้เรียนมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ให้ความร่วมมือการเรียนรู้ และสนใจเรียนรู้จากสื่อนวัตกรรมที่หลากหลาย
๒. ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และใช้เทคนิคการจัดการชั้นเรียนเชิงบวก และการเสริมแรง ทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ
๓. ผู้บริหาร มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ให้ความสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมของครู ได้นิเทศภายใน และให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และนวัตกรรมการเรียนรู้
๔. ผู้ปกครอง ให้การสนับสนุน ร่วมมือการจัดกิจกรรมของครู และสนับสนุนสื่อการเรียนรู้

ภาคผนวก

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑

สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาสังคมศึกษา ฯ

รหัสวิชา ส ๒๑๑๐๑

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ปีการศึกษา ๒๕๖๘

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่องที่ ๔ วัฒนธรรมกับปัจจัยในการสร้างความ

เวลาเรียน ๑ ชั่วโมง

สัมพันธ์อันดี

ครูผู้สอน นายเทอดเกียรติ ผาฮุย

มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและดำรงรักษา ประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

ตัวชี้วัด

ตัวชี้วัดระหว่างทาง

ส ๒.๑ ม.๑/๑ ปฏิบัติตามกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิ ของบุคคล

ส ๒.๑ ม.๑/๒ ระบุความสามารถของตนเองในการทำประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ

ตัวชี้วัดปลายทาง

ส ๒.๑ ม.๑/๓ อภิปรายเกี่ยวกับคุณค่าทางวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีหรืออาจนำไปสู่ความเข้าใจผิดต่อกัน

จุดประสงค์การเรียนรู้

- อธิบายที่มาของประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ (K)
- ปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามวัฒนธรรมของภาคต่าง ๆ ในสังคมไทย (P)
- จัดทำโครงการตามแผนที่กำหนด (P)
- ตระหนักและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย (A)

สาระสำคัญ

วัฒนธรรมท้องถิ่น และการวางแผนและจัดทำโครงการ

สาระการเรียนรู้

“บุญผะเหวด” หรือเรียกกันโดยทั่วไปว่า “บุญมหาชาติ” เป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน ที่มี วัฒนธรรม จารีตประเพณีสืบทอดต่อ ๆ กันมาช้านาน เป็นสำเนียงชาวอีสานที่มาจากคำว่า “บุญพระเวส” หรือพระเวสสันดร เป็นประเพณีตามคติความเชื่อของชาวอีสานที่ว่า คืองานมหากุศล ให้รำลึกถึงการบำเพ็ญบุญ คือ ความดีที่ยั่งยืน อันมีการสละความเห็นแก่ตัวเพื่อผลคือ ประโยชน์สุขอันไพศาลของมวลชนมนุษยชาติ เป็นสำคัญ ดังนั้น บรรพชน

ชาวไทยอีสานแต่โบราณ จึงถือเป็นเทศกาลที่ประชาชนทั้งหลายพึงสนใจร่วมกระทำบำเพ็ญ และได้อนุรักษ์สืบทอดเป็นวัฒนธรรมสืบมา จนถึงอนุชนรุ่นหลังที่ควรเห็นคุณค่าและอนุรักษ์เป็นวัฒนธรรมสืบไป

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๑. ความสามารถในการสื่อสาร
๒. ความสามารถในการคิด
๓. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
๔. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. ใฝ่เรียนรู้
๒. รักความเป็นไทย

คำถามสำคัญ

นักเรียนจะมีแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองได้อย่างไร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๑.ขั้นสังเกต รวบรวมข้อมูล (Gathering)

๑. นักเรียนสังเกตภาพ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ บุญกุ่มข้าว บุญข้าวสาก ประเพณีไหว้ศาลปู่ตา ประเพณีบุญผะเหวด โดยใช้คำถาม ดังนี้

- ภาพที่เห็นคือภาพอะไร เป็นวัฒนธรรมหรือประเพณีอะไร
- ในชุมชนท้องถิ่นของนักเรียนมีวัฒนธรรมหรือประเพณีอะไรบ้าง

๒. นักเรียนร่วมกันศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น จากหนังสือเรียน และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เพิ่มเติม

๒.ขั้นคิดวิเคราะห์และสรุปความรู้ (Processing)

๓. นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ประเพณีบุญบั้งไฟ

กลุ่มที่ ๒ บุญข้าวสาก

กลุ่มที่ ๓ ประเพณีไหว้ศาลปู่ตา

กลุ่มที่ ๔ ประเพณีบุญผะเหวด

จากนั้นแต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาและอภิปรายเกี่ยวกับลักษณะของประเพณีแต่ละประเพณี เช่น การปฏิบัติตน การรับประทานอาหาร การแต่งกาย จากนั้นตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปความรู้

๔. นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ประโยชน์และคุณค่าทางวัฒนธรรม ประเพณี

๕. นักเรียนคิดประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอด โดยใช้คำถาม ดังนี้

- นักเรียนจะมีแนวทางในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองได้อย่างไร
(ตัวอย่างคำตอบ ปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น)

๓. ขั้นปฏิบัติและสรุปความรู้หลังการปฏิบัติ (Applying and Constructing the Knowledge)

๖. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำประเด็นที่ได้รับมาระดมความคิดเพื่อพัฒนาเป็นโครงการ และตั้งชื่อโครงการ นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนการจัดทำโครงการ และมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกในกลุ่ม
๗. นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกนอกนำเสนอผลการประชุมกลุ่ม ครูและนักเรียนกลุ่มอื่นร่วมระดมความคิดเห็นและแนะนำเพิ่มเติม นักเรียนแต่ละกลุ่มดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนด และเขียนรายงานโครงการ

๔. ขั้นสื่อสารและนำเสนอ (Applying the Communication Skill)

๘. นักเรียนร่วมกันอภิปรายสรุปเกี่ยวกับวิธีการทำงานให้เห็นการคิดเชิงระบบและวิธีการทำงานที่มีแบบแผน
๙. นักเรียนร่วมกันสรุปสิ่งที่เข้าใจเป็นความรู้ร่วมกัน ดังนี้
นักเรียนและครูร่วมกันสรุปความรู้ ดังนี้ การจัดทำโครงการเกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านนั้น นอกจากจะได้รับความรู้เกี่ยวกับประเพณีพื้นบ้านเพิ่มเติมแล้ว ยังเป็นการช่วยอนุรักษ์และสืบสานนิทานพื้นบ้านอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของไทยอีกด้วย

๕. ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่าบริการสังคมและจิตสาธารณะ (Self-Regulating)

๑๐. นักเรียนจัดนิทรรศการเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง
๑๑. นักเรียนประเมินตนเอง โดยเขียนแสดงความรู้สึกหลังการเรียนรู้และหลังการทำกิจกรรม
ในประเด็นต่อไปนี้
 - สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ในวันนี้คืออะไร
 - นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด
 - เพื่อนนักเรียนในกลุ่มมีส่วนร่วมกิจกรรมในกลุ่มมากน้อยเพียงใด
 - นักเรียนพอใจกับการเรียนในวันนี้หรือไม่ เพียงใด
 - นักเรียนจะนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมทั่วไปได้อย่างไร
 จากนั้นแลกเปลี่ยนตรวจสอบขั้นตอนการทำงานทุกขั้นตอนว่าจะเพิ่มคุณค่าไปสู่สังคม เกิดประโยชน์ต่อสังคมให้มากขึ้นกว่าเดิมในขั้นตอนใดบ้าง สำหรับการทำงานในครั้งต่อไป

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

๑. หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑
๒. ภาพวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น
๓. แหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน
๔. สื่ออินเทอร์เน็ต

การประเมินการเรียนรู้

๑. ประเมินความรู้ เรื่อง ที่มาของประเพณี วัฒนธรรมในท้องถิ่นได้ (K) ด้วยแบบทดสอบ
๒. ประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม (P) ด้วยแบบประเมิน
๓. ประเมินชิ้นงาน เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น (P) ด้วยแบบประเมิน
๔. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านใฝ่เรียนรู้ รักความเป็นไทย (A) ด้วยแบบประเมิน

แบบประเมินตามสภาพจริง (Rubrics)

แบบประเมินกระบวนการทำงานกลุ่ม

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
กระบวนการทำงานกลุ่ม	มีการกำหนดบทบาทสมาชิกชัดเจน และมีการชี้แจงเป้าหมายการทำงาน มีการปฏิบัติงานร่วมกัน อย่างร่วมมือร่วมใจ พร้อมกับการประเมิน เป็นระยะ ๆ	มีการกำหนดบทบาทสมาชิกชัดเจน มีการชี้แจงเป้าหมาย อย่างชัดเจนและ ปฏิบัติงานร่วมกัน แต่ไม่มีการประเมิน เป็นระยะ ๆ	มีการกำหนดบทบาทเฉพาะหัวหน้า ไม่มีการชี้แจงเป้าหมาย อย่างชัดเจน ปฏิบัติงานร่วมกัน ไม่ครบทุกคน	ไม่มีการกำหนดบทบาทสมาชิก และไม่มีการชี้แจงเป้าหมาย สมาชิกต่างคนต่างทำงาน

แบบประเมินชิ้นงาน เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่น

รายการการประเมิน	ระดับคุณภาพ			
	๔	๓	๒	๑
เขียนอธิบายหรือสรุปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง และวัฒนธรรมในภูมิภาคอื่น	เขียนอธิบายหรือสรุปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองและ วัฒนธรรมในภูมิภาคอื่นได้สัมพันธ์กัน มีการเชื่อมโยงให้เห็น ภาพโดยรวม แสดง	เขียนอธิบายหรือสรุปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองและ วัฒนธรรมในภูมิภาคอื่นได้ มีการจำแนก ข้อมูล แสดงให้เห็น ถึงความสัมพันธ์กับ	เขียนอธิบายหรือสรุปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองและ วัฒนธรรมในภูมิภาคอื่นได้ สอดคล้องกับ ข้อมูล	เขียนอธิบายหรือสรุปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเองและ วัฒนธรรมในภูมิภาคอื่นได้ แต่ยังไม่ สอดคล้องกับข้อมูล และไม่มีการอธิบายเพิ่มเติม

	ให้เห็นถึง ความสัมพันธ์ กับตนเองและผู้อื่น	ตนเองอย่างเป็นเหตุ เป็นผล	มีการยกตัวอย่าง อธิบายเพิ่มเติมให้ เข้าใจง่าย	
--	--	------------------------------	---	--

แบบบันทึกหลังแผนการสอน

.....

.....

.....

ปัญหา/อุปสรรค

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไข

.....

.....

.....

ลงชื่อ..........ครูผู้สอน

(นายเทอดเกียรติ ผาสุข)

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะครูชำนาญการพิเศษ

ความเห็นของหัวหน้าสถานศึกษา/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ได้ทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ มีความคิดเห็นดังนี้

๑. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้

- ครบถ้วนและถูกต้อง
- ยังไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

๒. ความสอดคล้องของแผนการจัดการเรียนรู้กับหลักสูตรสถานศึกษา

- สอดคล้อง
- ยังไม่สอดคล้อง ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

๓. รูปแบบของการจัดการเรียนรู้

- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

๔. สื่อการเรียนรู้

เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ยังไม่เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

๕. การประเมินผลการเรียนรู้

ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้

ยังไม่ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

๖. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ลงชื่อ

(นางอรอนงค์ ดำริห์)

ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกุดกะเสียน

ภาพกิจกรรม PLC

ภาพกิจกรรมการเรียนรู้

